

**महाराष्ट्र शासन
नगर विकास विभाग,**

शासन निर्णय क्रमांक : एमएमआर-३३०८/६३९/प्र.क्र.७२/नवि-७

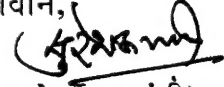
मंत्रालय, मुंबई - ४०० ०३२.

दिनांक : ०१ नोव्हेंबर, २००८

शासन निर्णय :

सोबत जोडलेली अधिसूचना (मराठी व इंग्रजी) महाराष्ट्र शासनाच्या असाधारण राजपत्रात भाग-१ अ उप विभाग यामध्ये दिनांक ०३ नोव्हेंबर, २००८ रोजी प्रसिध्द करण्यात यावी.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

(सुरेश काकांणी)

सहपत्र - वरीलप्रमाणे

महाराष्ट्र शासनाचे उप सचिव

प्रति,

मा. राज्यपाल यांचे सचिव

मा. मुख्यमंत्री यांचे प्रधान सचिव, मंत्रालय, मुंबई - ४०० ०३२.

मा. राज्यमंत्री (नगर विकास) यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई - ४०० ०३२.

सचिव, राज्य निवडणूक आयोग, मुंबई (पत्राने)

प्रधान सचिव-१ (नगर विकास), मंत्रालय, मुंबई - ४०० ०३२.

प्रधान सचिव-२ (नगर विकास), मंत्रालय, मुंबई - ४०० ०३२.

सचिव, विधी व न्याय विभाग (ब शाखा तसेच र शाखा), मंत्रालय मुंबई - ४०० ०३२.

प्रबंधक, मा. उच्च न्यायालय, मुंबई, मुंबई खंडपीठ नागपूर, औरंगाबाद आणि गोवा.

व्यवस्थापकीय संचालक, सिडको, निर्मल भवन, मुंबई.

महानगर आयुक्त, मुंबई महानगर प्रदेश विकास प्राधिकरण, वांद्रे (पूर्व), मुंबई - ५१, यांनी प्रमुख ३

वृत्तपत्रांमध्ये अधिसूचनेबाबत जाहिरात द्यावी.

विभागीय आयुक्त, कोकण भवन, नवी मुंबई.

जिल्हाधिकारी, मुंबई उपनगर जिल्हा, मुंबई जिल्हा.

अधिक्षक, सर्व जिल्हा सत्र न्यायालये.

महासंचालक, प्रसिध्दी संचालनालय, महाराष्ट्र (प्रसिध्दी देण्याच्या विनंतीसह)

व्यवस्थापक, शासकीय मुद्रणालय, चर्नी रोड प्रेस, मुंबई.

त्यांना विनंती करण्यात येते की, वरील शासन निर्णयानुसार अधिसूचना व उद्घोषणा राजपत्रात प्रसिध्द करून त्याच्या ४०० प्रती प्रत्येकी इंग्रजी व मराठीमध्ये या विभागाकडे तात्काळ पाठविण्यात याव्यात.

सर्व सहसचिव/उपसचिव, नगर विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई.

सर्व मंत्रालयीन विभाग.

नगर विकास विभागातील सर्व कक्ष अधिकारी/निवडनस्ती नवि-७.

संगणक शाखा, वेब साईटवर देण्यासाठी.

निवड नस्ती, नवि-७.

अधिसूचना

नगर विकास विभाग,
मंत्रालय, मुंबई - ४०० ०३२.
दिनांक : ०१ नोव्हेंबर, २००८.

ट्रामवेज
अधिनियम,
१८८६

क्र. एमएमआर-३३०८/६३९/सीआर-७२/नवि-७: ज्याअर्थी, बृहन्मुंबईतील सार्वजनिक जलद वाहतूक व्यवस्थेमध्ये सुधारणा घडवून आणण्याच्या दृष्टीने विविध पर्यायी सार्वजनिक जलद वाहतूक प्रकल्पाची शक्यता पडताळून पाहण्याच्यादृष्टीने, विविध प्रकारे अभ्यास करण्यात आला आहे,

आणि ज्याअर्थी, अशा वाहतूक व्यवस्थेमध्ये सुधारणा घडवून आणण्याकरीता, जेकब सर्कल ते वडाळा आणि वडाळा ते चेंबूर या छन्नमार्गास अग्रक्रम देण्यात आला आहे;

आणि ज्याअर्थी, प्रायोगिक तत्वावर मोनोरेलच्या स्वरूपात ट्रामवेज निर्माण करून उक्त छन्नमार्गाचा विकास करणे इष्ट आहे आणि ज्याअर्थी, उक्त प्रयोजनार्थ, शासनाने मुंबई महानगर प्रदेश विकास प्राधिकरणास प्रकल्प अंमलबजावणी संस्था म्हणून नियुक्त केले आहे;

आणि ज्याअर्थी, मुंबई महानगर प्रदेश विकास प्राधिकरण अधिनियम, १९७४ (१९७५ चा महा. चार) याच्या कलम ३ अन्वये स्थापन करण्यात आलेल्या मुंबई महानगर प्रदेश विकास प्राधिकरणाने (मुं.म.प्र.वि.प्रा.) उक्त छन्नमार्गावर ट्रामवे / मोनोरेल यांचे बांधकाम करण्यासाठी अर्ज केला आहे;

आणि ज्याअर्थी, उक्त प्रयोजनासाठी उक्त छन्नमार्गावरील ट्रामवे / मोनोरेलच्या बांधकामास प्राधिकृत करणारा आदेश काढणे इष्ट आहे;

त्याअर्थी आता, ट्रामवेज अधिनियम, १८८६ (१८८६ चा अधिनियम ११), महाराष्ट्र राज्यास लागू असतांना, त्याचे कलम ४, पोटकलम (१) खंड (क) द्वारे प्रदान करण्यात आलेल्या अधिकारांचा आणि त्याबाबतीत त्यास समर्थ करणा-या इतर सर्व

अधिकारांचा वापर करुन, महाराष्ट्र शासन याद्वारे, उक्त छन्नमार्गावरील ट्रामवे/मोनोरेल यांचे बांधकाम, प्रचालन आणि देखभाल करण्यासाठी याला जोडलेल्या अनुसूचीमध्ये विनिर्दिष्ट केलेल्या शर्तीवर, उक्त मुंबई महानगर प्रदेश विकास प्राधिकरण यात यापुढे ज्याचा निर्देश मोनोरेल प्रशासक किंवा त्यानी स्थापन केलेली कंपनी किंवा प्राधिकरणाने ज्या कोणत्याही विकासकाबरोबर करार केला असेल असा विकासक, असे करण्यात आला आहे, यांना त्यासाठी प्राधिकृत करीत आहे.

अनुसूची

१. मोनोरेल व्यवस्था प्रशासन उपक्रमाची व्याप्ती :

(१) मोनोरेल व्यवस्था प्रशासन हे, रेल्वे मार्गाबरोबरच (उन्नत) मोनोरेल वाहतूक सेवेच्या उभारणीसाठी आणि मोनोरेल वाहतूक सेवा व तिच्याशी संबंधित अन्य कोणतेही बांधकाम यांच्या प्रवर्तनासाठी आवश्यक असलेल्या अधिसंरचनेसाठी जबाबदार असेल, या प्रयोजनार्थ, मोनोरेल व्यवस्था प्रशासन, पुढील सर्व किंवा त्यांपैकी कोणतीही कामे हाती घेईल :

(क) मोनोरेल व्यवस्था प्रशासनाने आखलेला मार्ग व त्याच्याशी संबंधित अन्य सर्व बांधकामे व सोयी यांच्या मार्गात येणारी कोणतीही जमीन, कालवे, नद्या, मार्ग किंवा रस्ते यांच्यामध्ये, त्यांच्यावर, त्यांच्यामधून किंवा त्यांच्यावरून आवश्यक असतील तितक्या नियामी तुळ्या / रूळमार्ग बांधणे;

(ख) अशी घरे, वखारी, कार्यालये व इतर इमारती आणि अशी आवारे, स्थानके, इंजिने, यंत्रसामग्री, उपकरणे आणि इतर बांधकामे व सोयी उभारणे किंवा त्यांचे बांधकाम करणे;

(ग) अशा इमारती, बांधकामे व उपरोक्ताप्रमाणे करण्यात आलेल्या सोयी यामध्ये फेरबदल, दुरुस्त्या करणे किंवा त्या बंद करणे आणि त्यांच्याजागी दुस-या इमारतींचे बांधकाम करणे व सोयी करणे;

(घ) मोनोरेल व्यवस्था किंवा तिचा कोणताही भाग यांचे बांधकाम किंवा परिरक्षण करण्यासाठी आखलेल्या मार्गावर किंवा आंतरशाखीय टप्प्यांवर सक्षम प्राधिका-यांच्या पूर्व मान्यतेने रस्ते किंवा मार्ग खुले करणे, तात्पुरते वळवणे, बंद करणे किंवा तोडणे;

(ड.) सक्षम प्राधिका-याची खात्री पटेल, अशा रीतीने मोनोरेल व्यवस्थेने रेखांकित केलेल्या मार्गाची किंवा रस्त्याची देखभाल व दुरुस्ती करणे;

(च) कोणतीही पर्जन्य जलवाहिनी, अधोभूमी जलवाहिनीसाठी खणलेले चर (किंवा तशाच स्वरूपाच्या अन्य वाहिन्या किंवा घटक) नाली (मल प्रणालीसहित), ओहळ, जलप्रवाह किंवा ओढे, मो-या किंवा इतर कोणतीही साधने (मग ती सांडपाणी वाहून नेणारे, मलनिस्सरणासाठी वापरात आणण्यात येणारे, घाणीचे पाणी, प्रदुषित पाणी, कारखान्यांमधून उत्सर्जित होणारे पाणी असो किंवा अन्य कोणताही घटक असो) उघडी ठेवणे, त्यात फेरफार करणे किंवा ते वळवणे किंवा ते तात्पुरते बंद करणे;

(छ) कोणतीही जमीन, इमारत, मार्ग, रस्ता, रेल्वे किंवा जलप्रवाह यांच्यावरून त्यांच्याखालून किंवा त्यांच्यामधून जाणारी विद्युत, गॅस पुरवठा, दूर संचारण किंवा तारमार्ग यासाठीची कोणतीही तार (केबल) किंवा त्यांची संच मांडणी यात फेरफार करणे, ती वळवणे किंवा ती तात्पुरती बंद ठेवणे किंवा त्यांच्या निर्गम मार्गाची पातळी वाढवणे किंवा कमी करणे;

(ज) कोणत्याही नद्या, कालवे, ओहळ, ओढे किंवा जलप्रवाह यांच्यावर किंवा त्यांच्याखाली बोगदे, मार्ग, किंवा इतर बांधकाम करण्यासाठी त्यांच्या मार्गात फेरफार करणे आणि कोणत्याही नद्या, कालवे, ओहळ, ओढे किंवा जलप्रवाह यांचे प्रवाह तात्पुरते किंवा कायमचे वळवणे किंवा त्यात फेरबदल करणे;

(झ) मोनोरेल व्यवस्थेच्या मार्गाकडून किंवा मार्गाकडे पाणी वाहून नेण्याच्या प्रयोजनार्थ, मोनोरेल व्यवस्थेच्या मार्गालगतच्या कोणत्याही जमिनींमध्ये, जमिनींमधून किंवा जमिनीखाली गटारे किंवा मल प्रणाल तयार करणे;

(ञ) संकेतन व इतर बांधकामे करण्यासाठी कोणत्याही जमिनी, इमारती, मार्ग, रस्ते, रेल्वेमार्ग किंवा ट्राममार्ग किंवा कोणत्याही नद्या, कालवे, ओहळ, ओढे किंवा इतर जलाशय किंवा कोणतीही निस्सारणे, पाण्याचे पाईप, विद्युत मार्ग व तारमार्ग, यांच्याआत यांच्यावर, यांच्यामधून किंवा त्यांच्यावरून योग्य वाटतील असे तात्पुरते किंवा कायमचे उतार, सपाट जागा, कमानी, बोगदे, नाले, बंधारे, सेतुप्रणाल, पूल, मार्ग किंवा मार्गिका यांचे बांधकाम करणे;

(ट) नकाशे व आराखडे तयार करणे किंवा सर्वेक्षणे करणे व चाचण्या घेणे;

(ठ) मोनोरेल व्यवस्थेचे बांधकाम व परिरक्षण करण्यासाठी करण्यात आलेल्या खोदकामातून साचलेल्या ढिगा-याचा वापर कसा करता येईल, हे ठरविणे;

(ड) मोनोरेल व्यवस्था सुरळीतपणे चालावी यासाठी वेळोवेळी आवश्यक वाटतील किंवा त्यादृष्टीने उपयुक्त ठरतील, अशा रेल्वे ओलांडणीच्या जागा, रेल्वे जाण्या - येण्यासाठीच्या जागा, गाडी बाजूला उभी करण्यासाठीची जंक्शन व अन्य बांधकामे यासाठीची तरतुद करणे;

(ढ) भूसंपादन अधिनियम, १८७० मुंबई महानगर प्रदेश विकास प्राधिकरण अधिनियम, १९७४ या अन्वये मोनोरेल व्यवस्था प्रकल्पासाठी जमीन संपादित करणे;

(ण) राज्य शासनाच्या पूर्व मान्यतेने, या प्रकल्पासाठी संपादित करण्यात आलेली अतिरिक्त जमीन विकणे किंवा अन्यथा तिची विल्हेवाट करणे;

(त) लोकांच्या सुरक्षेसाठी आणि सोयीसाठी (राज्य शासनास) आवश्यक व योग्य वाटतील अशा सुधारणा स्वीकारणे व त्या लागू करणे; आणि भविष्यात रस्त्यामध्ये किंवा रस्त्यांमध्ये होणा-या फेरफारांना योग्य ठरतील अशा रीतीने मोनोरेल व्यवस्थेचे स्थान किंवा पातळी (स्तर) यात फेरफार करणे;

(२) मोनोरेल व्यवस्थेस, मुंबई महानगर प्रदेश विकास प्राधिकरणासह प्रत्यक्षपणे किंवा अन्य कोणत्याही संबंधित व्यक्तीमार्फत वरील कोणतीही कामे करण्यासाठी करार करण्यासाठीचे आणि (जमीन) भाडेपट्ट्याने देण्याचे आणि त्यासाठी आवश्यक असलेले सर्व संलेख निष्पादित करण्याचे आणि कोणत्याही पूर्वोक्त अधिकारांचा वापर करण्यासाठी आवश्यक किंवा इष्ट असतील अशा इतर सर्व गोष्टी करण्याचे, अधिकार असतील.

(३) मोनोरेल व्यवस्था प्रशासन उपरिनामित कामे सद्भावनापूर्वक व प्रयोज्य कायदे, पर्यावरणविषयक विनियम व राज्य शासनाने ट्रामवेज अधिनियमांच्या तरतुदी अन्वये वेळोवेळी दिलेले निदेश, यांनुसार हाती घेईल.

(४) मोनोरेल व्यवस्था प्रशासनास, रेल्वेमार्ग व संरचना, स्थानके, रुळयान, कर्षणपद्धती व विद्युत पुरवठा, सिग्नल व्यवस्था व दळणवळण, तिकीट व्यवस्था यांच्या दर्जेदार सेवेसह बांधकामांची पद्धत, कार्यचालन व परिरक्षण आणि अशा स्वरूपाची अन्य कोणतीही परिणामे यांसारख्या संपूर्ण रचना पद्धतीच्या विशेष बाबी निश्चित करण्याचा व तांत्रिक परिमाणे ठरविण्याचा संपूर्ण अधिकार असेल. भविष्यात रुंदावत जाणा-या मार्गिकीकरिता करण्यात आलेल्या पर्याप्त तरतुदी या, प्रवासी वाहतूक योजनेनुसार, प्रवाशांच्या वाहतुकीसाठीची सार्वजनिक अतिशीघ्र प्रवासासाठीची व्यवस्था या दृष्टीने सुरक्षित, किफायतशीर, आरामदायी, जलद व पर्यावरणास अनुकूल असल्याबाबतची खातरजमा करून सर्व परिमाणे निश्चित केली पाहिजेत.

२. अधिकाराच्या मर्यादा:

(१) शंका निवारणार्थ, नियामक स्वरूपाच्या सर्व कृतींसाठी बृहन्मुंबई महानगरपालिका जबाबदार असणे चालू राहिल आणि मोनोरेल व्यवस्था प्रशासन, विनिर्देशपूर्वक सोपविण्यात न आलेल्या सर्व कामांसाठी बृहन्मुंबई महानगरपालिकेशी समन्वय साधण्याचा जास्तीत जास्त प्रयत्न करील. तसेच, इतर गोष्टींबरोबरच मोनोरेल व्यवस्थेने आखलेल्या मार्गाच्या अगदी निकट नलिका विहिरी खणणे किंवा विहिरी खोदणे; आणि मोनोरेल व्यवस्था मार्गाच्या आसपासच्या विनिर्दिष्ट छन्नमार्गिकेच्या आत असणा-या मालमत्तेचा विकास करणे, यासाठीचे विनियमही तयार करील.

(२) पोटकलम (१) खालील कोणत्याही अधिकारांचा वापर करतांना, मोनोरेल व्यवस्था प्रशासन, शक्य तेथवर कमीत कमी नुकसान होऊ शकेल, या दृष्टीने आवश्यक ठरतील, अशा सावधगिरीच्या उपाययोजना करील; आणि त्यास असे अधिकार वापरण्याच्या परिणामी कोणत्याही व्यक्तीला प्रत्यक्षपणे झालेले नुकसान किंवा आलेला खर्च केवळ, यासाठीच पात्र ठरविण्यात येईल.

३. मोनोरेल व्यवस्था मार्गावरील विकास:

मोनोरेल व्यवस्था मार्गाच्या बाजूने किंवा त्यावर असलेल्या कोणत्याही जमिनीच्या किंवा इमारतीच्या विकासाचा प्रस्ताव मांडणारी कोणतीही व्यक्ती, कोणतीही मान्यता किंवा संमती मिळविण्यासाठी, अशा विकासाला प्रारंभ करण्यापूर्वी आणि इतर कोणत्याही अधिनियमाखालील, तिच्या आबंधनावर कोणत्याही रीतीने मर्यादा न आणता मोनोरेल व्यवस्था प्रशासनाला प्रस्तावित विकासाचा तपशील सादर करील, आणि त्याच्याबाबतीत मोनोरेल व्यवस्था प्रशासनाकडून लादण्यात आलेल्या कोणत्याही शर्तीचे पालन करील. मोनोरेल व्यवस्था प्रशासन, या आदेशान्वये कोणत्याही शर्ती लादताना, मोनोरेल व्यवस्थेची सुरक्षितता आणि विहित करण्यात येतील अशा बाबी विचारात घेईल.

४. इमारतीच्या बांधकामास आणि उत्खननास मनाई करण्याचा किंवा त्याचे विनियमन करण्याचा अधिकार:

(१) मोनोरेल व्यवस्था उभारण्याचे काम सुलभ करण्यासाठी किंवा मोनोरेल व्यवस्थेच्या सुरक्षिततेची खात्री करून घेण्यासाठी तसे करणे आवश्यक किंवा इष्ट आहे, असे राज्य शासनाचे मत झाले असेल तर, त्यास राजपत्रातील अधिसूचनेद्वारे,

(क) असे निदेश देता येतील की, मोनोरेल व्यवस्थेच्या मार्गावर किंवा त्या अधिसूचनेत विनिर्दिष्ट करण्यात येईल, अशा मोनोरेल व्यवस्था मार्गाच्या मध्य रेषेच्या कोणत्याही बाजूस, पन्नास मीटरपेक्षा अधिक नाही, एवढ्या अंतराच्या आत असलेल्या कोणत्याही जमिनीवर त्या अधिसूचनेत विनिर्दिष्ट करण्यात येईल, असे इमारतीचे बांधकाम किंवा असे कोणतेही विकासकाम करण्यात येणार नाही आणि अशा जमिनीवर कोणतीही इमारत असेल त्याबाबतीत, अधिसूचनेत विनिर्दिष्ट करण्यात येईल अशा मुदतीत अशी इमारत पाडून टाकण्यासाठी किंवा त्या अधिसूचनेत विनिर्दिष्ट करण्यात येईल, अशा इमारतीत वाढ करण्यासाठी किंवा त्यात बदल करण्यासाठी किंवा असा कोणताही विकास करण्यापासून थांबविण्यासाठी, अशा इमारतीच्या मालकास किंवा तिच्यावर नियंत्रण असलेल्या व्यक्तीस निदेश देता येतील.

(ख) मोनोरेल व्यवस्थेच्या मार्गावर स्थित असलेल्या कोणत्याही इमारतीतील किंवा अशा मार्गाच्या मध्य रेषेच्या कोणत्याही बाजूस पन्नास मीटरपेक्षा अधिक नाही, इतक्या अंतराच्या आत असलेल्या कोणत्याही क्षेत्रातील व्यक्तींच्या अभिरक्षेत, नियंत्रणात किंवा कब्जात असेल, अशी कोणतीही जंगम मालमत्ता किंवा प्राणी यांसह अशा सर्व व्यक्तींना, अधिसूचनेत विनिर्दिष्ट करण्यात येईल, अशा कालावधीच्या आत, त्या इमारतीतून किंवा क्षेत्रातून तात्पुरते निघून जाण्याचे निदेश देता येतील:

परंतु, या खंडान्वये कोणतीही अधिसूचना निर्गमित करण्यापूर्वी, राज्य शासन, त्याच्यामते, अशा व्यक्तींसाठी योग्य असेल अशा तात्पुरत्या पर्यायी निवासव्यवस्थेची मोफत तजवीज करील किंवा त्याच्यामते, तात्पुरती पर्यायी निवासव्यवस्था प्राप्त करण्यास पुरेशी असेल, अशी रक्कम त्यांना देईल.

(२) या परिच्छेद (४) मधील पोटकलम (१) च्या खंड (ख) च्या परंतुकान्वये कोणत्याही पर्यायी निवासव्यवस्थेची तजवीज करण्यासाठी कोणत्याही मालमत्तेची गरज असेल किंवा गरज भासण्याची शक्यता असेल त्याबाबतीत, यथास्थिती, मुंबई महानगर प्रदेश विकास प्राधिकरण अधिनियम, १९७४ व महाराष्ट्र प्रादेशिक व नगर रचना अधिनियम, १९६६ या अन्वये सार्वजनिक प्रयोजनासाठी, अशा कोणत्याही मालमत्तेची गरज असल्याचे समजण्यात येईल.

(३) या परिच्छेद (४) च्या पोटकलम (१) च्या खंड (क) अन्वये अंतर विनिर्दिष्ट करताना, राज्य शासन पुढील बाबी विचारात घेईल, -

(क) मोनोरेल व्यवस्थेचे स्वरूप व आवश्यकता;

(ख) इमारतीची सुरक्षितता;

(ग) विहित करण्यात येतील अशा अन्य बाबी.

(४) (क) आणि (ख) अनिर्णीत

(५) अधिसूचनेत विनिर्दिष्ट केलेली अशी इमारत किंवा बांधकाम पाडून टाकण्यासाठी किंवा अशा इमारतीत वाढ अथवा फेरफार करण्यासाठी किंवा कोणताही विकास करण्यापासून थांबविण्यासाठी अशा कोणत्याही इमारतीच्या मालकास किंवा तिच्यावर नियंत्रण असलेल्या कोणत्याही व्यक्तीस निदेश देणारे कोणतेही आदेश, या परिच्छेदातील उपखंड (१) अन्वये निर्गमित करण्यात आले असतील त्याबाबतीत, असे निदेश अंतर्भूत असलेल्या अधिसूचनेची एक प्रत, अशा इमारतीच्या मालकावर, किंवा यथास्थिती, तिच्यावर नियंत्रण असलेल्या व्यक्तीवर बजावण्यात येईल.

(६) मोनोरेल व्यवस्था प्रशासन, इमारतीच्या किंवा बांधकामाच्या तलाधार बलनाचे काम किंवा अन्यथा तिला मजबूत करण्याचे काम हाती घेण्यापूर्वी, अशा

इमारतीच्या किंवा बांधकामाच्या मालकाला किंवा भोगवटादाराला किमान दहा दिवसांची लेखी नोटीस देईल.

५. प्रवेश करण्याचा इत्यादीचा अधिकार;

मोनोरेल व्यवस्था उभारण्याच्या किंवा त्याच्याशी संबंधित असलेले कोणतेही बाहेरील काम करण्याच्या प्रयोजनार्थ, कोणत्याही जमिनीची किंवा इमारतीची पाहणी करण्याच्या अथवा तिच्या स्वरूपाची किंवा स्थितीची खात्री करण्याच्या हेतूने, मोनोरेल व्यवस्था प्रशासनास किंवा त्या प्रशासनाने प्राधिकृत केलेल्या कोणत्याही व्यक्तीस, दिवसा कोणत्याही वाजवी वेळी आणि अशा जमिनीच्या किंवा इमारतीच्या मालकाला किंवा भोगवटादाराला वाजवी नोटीस दिल्यानंतर, मोनोरेल व्यवस्था, मार्गात त्याच्या बाजूस, त्याच्यावर किंवा जवळ असलेल्या अशा जमिनीवर किंवा इमारतीत किंवा तिच्यामध्ये पुढील गोष्टींसाठी प्रवेश करता येईल -

क. तिची तपासणी करणे;

ख. तिचे मोजमाप करणे, रेखाचित्र तयार करणे, छायाचित्र घेणे आणि मोनोरेल व्यवस्था मार्गाच्या जवळपास चाचणी खड्डे खोदून किंवा अन्यरीतीने, कोणत्याही इमारतीच्या पायाची तपासणी करणे;

ग. उक्त प्रशासनास आवश्यक व योग्य वाटेल असे अन्य उपाय योजणे.

६. नुकसान, हानी किंवा क्षती याबद्दल रक्कम देय असणे:

(क) मोनोरेल व्यवस्था प्रशासन, या अधिनियमाद्वारे किंवा त्याअन्वये त्यास प्रदान करण्यात आलेल्या कोणत्याही अधिकारांचा वापर करील आणि त्याच्या परिणामी, कोणतीही जमीन, इमारत, रस्ता, मार्ग किंवा मार्गिका यात हितसंबंध असलेल्या कोणत्याही व्यक्तीस कोणतेही नुकसान, हानी किंवा क्षती झाली असेल त्याबाबतीत, मोनोरेल व्यवस्था प्रशासन, असे नुकसान, हानी किंवा क्षतीबद्दल अशा व्यक्तीला सक्षम प्राधिका-याकडून निर्धारित करण्यात येईल अशी रक्कम देण्यास पात्र असेल.

(ख) या परिच्छेद (६) च्या पोटकलम (क) अन्वये सक्षम प्राधिका-याने निर्धारित केलेली रक्कम दोन्हीपैकी कोणत्याही पक्षकारास स्वीकार्य नसेल तर, अशा रकमेसंबंधात (दोन्हीपैकी कोणत्याही पक्षकारास, सक्षम प्राधिका-याच्या आदेशाच्या दिनांकापासून तीस दिवसांच्या आत) त्या प्रयोजनाकरीता नियुक्त करण्यात आलेल्या न्यायाधिकरणाकडे अपील दाखल करता येईल व याबाबतीत न्यायधिकरणाने दिलेला निर्णय अंतिम असेल व त्याबाबत कोणत्याही न्यायालयात हरकत घेण्यात येणार नाही.

(ग) यथास्थिती सक्षम प्राधिकारी किंवा (अपील प्राधिकारी) या परिच्छेद (६) च्या पोटकलम (क) अन्वये रक्कम निर्धारित करताना, जमीन, इमारत, रस्ता, मार्ग किंवा मार्गिका यात हितसंबंध असलेल्या कोणत्याही व्यक्तीस पुढील कोणत्याही कारणामुळे झालेले नुकसान, हानी किंवा क्षती याकडे योग्य लक्ष देईल-

(एक) झाडे किंवा उभी पिके, असल्यास दूर करणे,

(दोन) जमीन, इमारत, रस्ता, मार्ग किंवा मार्गिका यांचे तात्पुरते विच्छेद करणे,

(तीन) इतर कोणत्याही मालमत्तेला मग ती जंगम किंवा स्थावर असो, झालेली कोणतीही क्षती.

७. नुकसान भरपाईसाठी दावा करण्याचा अधिकार :

ज्या क्षेत्रात नुकसान, हानी किंवा क्षती पोहोचली असेल त्या क्षेत्रातील मोनोरेल व्यवस्था उभारण्याचे काम किंवा इतर काम पूर्ण झाल्याच्या दिनांकापासून बारा महिन्यांच्या कालावधीच्या आत या अधिनियमान्वये मोनोरेल व्यवस्था उभारण्याच्या किंवा त्याच्याशी संबंधित इतर कोणत्याही कामाच्या परिणामी झालेले कोणतेही कथित नुकसान, हानी किंवा क्षती यासंबंधात दावा केला नसेल तर, मोनोरेल व्यवस्थेविरुद्ध असा कोणताही दावा करण्यात येणार नाही.

८. मोनोरेल व्यवस्था प्रशासनाने किंवा सवलतधारकाने पथकर/भाडे वसूल करणे:

(क) मोनोरेल व्यवस्था प्रशासनास किंवा सवलतधारकास, मोनोरेल व्यवस्थेच्या संबंधात, शासनाची पूर्व मंजूरी घेऊन, मोनोरेल व्यवस्था प्रशासनाने किंवा सवलतधारकाने वेळोवेळा विनिर्दिष्ट केलेल्या मर्यादितपेक्षा अधिक नसेल इतक्या प्रमाणात पथकराची मागणी करता येईल किंवा तो घेता येईल.

(ख) वसूल करावयाच्या सर्व प्राधिकृत पथकरांची / भाड्याची एक सूची, मोनोरेल व्यवस्था प्रशासन निदेश देईल अशा भाषांमध्ये, मोनोरेल वाहतूक सेवा स्थानकांवर ठळक जागी प्रदर्शित करण्यात येईल.

(ग) राज्य शासनास, मोनोरेल व्यवस्थेचे भाडे निश्चित करण्यासाठी मुंबई महानगर प्रदेश विकास प्राधिकरणाला (एमएमआरडीएला) प्राधिकृत करता येईल आणि आवश्यकतेनुसार वेळोवेळी त्यात सुधारणा करता येईल.

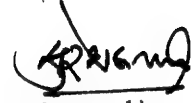
९. संकीर्ण :

(१) मोनोरेल व्यवस्थेचे प्रवर्तन व परिरक्षण करण्याचे काम, अधिनियमानुसार किंवा राज्य शासनाच्या आदेशाव्दारे किंवा मुंबई महानगर प्रदेश विकास प्राधिकरण (एमएमआरडीए) व विकासक यांच्यामधील झालेल्या कंत्राट कराराच्या शर्तीनुसार, पट्ट्याने दिलेले असेल किंवा त्यासाठी लायसन दिलेले असेल.

(२) या आदेशाच्या अटी व शर्ती, मोनोरेल व्यवस्था प्रशासनाकडे अर्ज केल्यावर, त्या अर्जावरील पुढील आदेशाव्दारे रद्द करता येतील, त्यात सुधारणा करता येईल, वाढ करता येईल किंवा त्यात बदल करता येईल (राज्य शासनास), आपल्या स्वेच्छा निर्णयानुसार, तो अर्ज मंजूर करता येईल किंवा फेटाळता येईल. तो, अर्ज मंजूर केल्यास, अर्जात मागणी केलेले हक्क, अधिकार व प्राधिकार यातील कोणतीही भर, किंवा फेरफार किंवा त्याच्या संबंधातील निर्बंध किंवा अट, मोनोरेल व्यवस्था प्रशासनाच्या लेखी संमतीशिवाय आणखी आदेशाव्दारे घालण्यात किंवा लादण्यात येणार नाही, याखेरीज आदेश, ज्या रीतीने दिलेला असेल त्याच रीतीने आणखी एक आदेश देईल.

(३) मोनोरेल व्यवस्था छन्नमार्गाच्या बाजूने अधिकारिता असलेली अशी सर्व प्राधिकरणे, प्रकल्पाच्या सुरळीत अंमलबजावणीसाठी वेळोवेळी गरज भासेल त्याप्रमाणे, मोनोरेल व्यवस्था प्रशासनाला आवश्यक ती सर्व मदत देतील.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

(सुरेश काकांणी)

महाराष्ट्र शासनाचे उप सचिव

NOTIFICATION

Urban Development Department,
Mantralaya, Mumbai-400032.

Dated the 01st November, 2008.

**Tramways
Act, 1886**

No. MMR-3308/639/C.R.72/UD-7 : Whereas, with a view to explore the possibility of providing various alternate Mass Transit Systems, in order to improve the traffic and transportation scenario in *Brihan Mumbai*, various studies have been carried out;

And whereas, the Jacob circle to Wadala and Wadala to Chembur has been identified as priority corridor to improve such traffic and transportation;

And whereas, it is expedient to develop the said corridors on Turnkey Basis by providing Tramway in the form of Monorail. And whereas the Mumbai Metropolitan Region Development Authority (MMRDA) has been designated as Project Implementing Agency (PIA) for the said purpose;

And whereas, the said Mumbai Metropolitan Regional Development Authority established under section 3 of the Mumbai Metropolitan Region Development Authority Act, 1974 (Mah. IV of 1975) has applied for construction of a Tramway/ Monorail system in the said corridor;

And whereas, for the said purpose it is expedient to issue an Order authorising construction of a Tramway/ Monorail system in the said Corridor;

Now, therefore, in exercise of the powers conferred by clause (a) of sub-section (1) of section 4 of the Tramways Act, 1886 (Act 11 of 1886) in its application to the State of Maharashtra; and of all other powers enabling it in that behalf, the Government of Maharashtra hereby authorises, the construction and maintenance of a Tramway/ Monorail system in the said Corridor by the said Mumbai

Metropolitan Region Development Authority herein after referred to as Monorail System Administrator or any company established by it or any developer with which that Authority may enter into an agreement, on the conditions specified in the Schedule appended hereto.

Schedule

1. Scope of Activities of the Monorail system Administrator.

(1) The Monorail system Administrator shall be responsible for construction of the Monorail inter-alia of the rail lines, (elevated) and superstructure required for the operation of the Monorail system or any other work connected therewith. For this purpose, the Monorail system Administration may undertake all or any of the following activities:

- a) construct such number of guided beam/tracks as may be necessary upon, under, along or over any land, canal, river, street or road on the Monorail alignment and all other works and conveniences in connection therewith;
- b) erect or construct such houses, warehouses, offices and other buildings and such yards, stations, engines, machinery, apparatus and other works and conveniences;
- c) alter, repair or discontinue such buildings, works and conveniences as aforesaid and substitute others in their stead;
- d) open, temporarily divert, close or break up roads or streets on the alignment or at intersection points with the prior consent of the Competent Authority, for the purposes of the construction or maintenance of the Monorail system or any part thereof.
- e) Maintain and repair the portion of the road or street traversed by the Monorail system to the satisfaction of the Competent Authority.

- f) Open, alter, divert or temporarily close any rain water pipe, sub-soil water pipe (or other pipes or objects of a like nature), trench, drain (including a sewer), channel, ditch, culvert or any other device (whether for carrying of sullage, sewage, offensive matter, polluted water, trade effluent, or any other object).
- g) Alter, divert or temporarily close any cable, electric, gas supply, tele-communication or telegraph lines or installations, or raise or sink level thereof in order to carry them over, under, or across any land, building, street, road, railway or water body;
- h) Alter the course of any rivers, canals, brooks streams or water-courses for the purpose of constructing tunnels, passages or other works over or under them and divert or alter temporarily or permanently, the course of any rivers, canals, brooks, streams, or water-courses.
- i) Make drains or conduits into, through or under, any lands adjoining the Monorail system for the purpose of conveying water from or to the Monorail system.
- j) To lay down signaling and other works; make or construct in, upon, across, under any lands, buildings, streets, road railways or tramways or any rivers, canals, brooks, streams or other waters or any drains, water-pipes, electric lines of telegraph lines, such temporary or permanent inclines, planes, arches, tunnels, culverts, embankments, aqueducts, bridges, ways or passages;
- k) Draw maps, make plans or conduct surveys or tests;
- l) Determine the application of material excavated for the construction or maintenance of the Monorail system;
- m) Make provision for such crossings, passing places, sidings, junctions and other works, as may from

time to time be necessary or convenient to the efficient working of the Monorail system;

- n) Acquire land for the Monorail system project under the Land Acquisition Act, 1870/Mumbai Metropolitan Region Development Authority Act, 1974;
  - o) Sell or otherwise dispose of any surplus land acquired for this Project, with the prior approval of the State Government;
  - p) Adopt and apply such improvements as the (State Government) may consider necessary or desirable for the safety or convenience of the public, and to alter the position or level of the Monorail system to suit future alterations in the road or roads
- (2) The Monorail system Administration shall, for the purpose of doing any of the above activities either directly or through any other party including the MMRDA have the power to enter into contracts and leases and to execute all instruments necessary therefore and to do all other things necessary or expedient for the exercise of any of the aforesaid powers.
- (3) The Monorail system Administration shall undertake the above named activities in good faith, and in accordance with applicable laws, environmental regulations and any directions that the State Government may give from time to time under provisions of Tramways Act.
- (4) The Monorail system Administration will have the complete authority to decide the technical parameters and the performance specifications of the entire system viz., way and track structure, stations, rolling stock, traction system and power supply, signaling and communication, ticketing, method of construction, operation and maintenance including quality of service and any other such system parameters. All the parameters should be so fixed as to ensure safe, economical, comfortable, fast and eco-friendly mass

rapid transit system for the public carriage of passengers as per the rider-ship projections for the corridor with adequate provisions for the future growth.

2. Limitations of Powers :

- (1) For the avoidance of doubt, the MCGM shall continue to be responsible for all acts of a regulatory nature and the Monorail system Administration shall coordinate closely with the MCGM for all activities that have not specifically been delegated including, inter-alia, framing of regulations for drilling of tube wells or sinking of wells, in the proximate vicinity of the Monorail system alignment; and development of property within the corridor specified around the Monorail system Alignment.
- (2) While exercising any powers under sub-section (1), the Monorail system Administration shall take such precautionary measures as are necessary, shall cause as little damage as possible and shall be liable only for the damage or cost actually suffered or incurred by any person as a result of the exercise of such powers.

3. Development over Monorail system Alignment:

Any person who proposes to develop any land or building along or on the Monorail system alignment shall, before commencing such development and without in any way limiting his obligation under any other Act to obtain any approval or consent, submit to the Monorail system Administration details of the proposed development and shall comply with any conditions imposed by the Monorail system Administration in respect thereof. The Monorail system Administration shall while imposing any condition under this Order have regard to the safety of the Monorail system and such other matters as may be prescribed.

4. Power to prohibit or regulate construction of buildings and excavation:

- (1) If the State Government is of opinion that it is necessary or expedient so to do for facilitating the construction of the Monorail system or for ensuring the safety of the Monorail system, it may, by notification in the Official Gazette,

(a) direct that no building or any such development as may be specified in the notification shall be constructed or made above the Monorail system alignment or on any land within such distance, not exceeding (fifty meters) on either side of the centre line of the Monorail system alignment, as may be specified in the notification and where there is any building on such land also direct the owner of, or the person having control over, such building to demolish such building or to make such additions or alterations to such building as may be specified in the notification or to desist from making any such development and within such period as may be specified in the notification.

(b) Direct temporary evacuation of all persons together with any movable property or animal that may be in custody, control or possession of such persons from any building situated above the Monorail system alignment or in any area within a distance not exceeding **fifty** meters on either side of centre line of such alignment and within such period as may be specified in the notification:

Provided that before issuing any notification under this clause, the State Government shall provide such persons temporarily with alternative accommodation, which in its opinion is suitable, free of cost, or an amount, which is in its opinion is sufficient to procure a temporary alternative accommodation.

(2) Where any property is needed or likely to be needed for providing any alternative accommodation under the proviso to clause (b) of sub-Section (1) of this Para 4, such property shall be deemed to be needed for a public purpose under MMRDA Act 1974/ MR&TP Act, 1966 as the case may be.

(3) In specifying the distance under clause (a) of sub-section (1) of this Para 4, the State Government shall have regard to –

- a) the nature and the requirement of the Monorail system;
  - b) the safety of the building;
  - c) such other matters as are prescribed.
- (4) a) & b) balance
- (5) Where any direction has been issued under sub-section (1) of this para directing the owner or the person having control over any building to demolish such building or to make additions or alterations to such building or to desist from making any development specified in such notification a copy of the notification containing such direction shall be served on the owner of, or the person having control over, such building, as the case may be.
- (6) The Monorail system administration shall give to the owner or occupier of such buildings or structure at least 10 days notice in writing before undertaking the work of underpinning or otherwise strengthening the building /structure.

(5) Power to enter, etc. -

With a view to making survey, or to ascertaining the nature or condition, of any land or building for the purpose of construction of Monorail system or any outer work connected therewith, the Monorail system Administration or any person authorized by that administration may, at any reasonable hour in the day time and after giving reasonable notice to the owner or occupier of such land or building, enter upon or into such land or building in along, over or near or near the Monorail system alignment to-

- a. inspect the same;
- b. make measurements and drawings and take photographs thereof and check up, by digging trial pits or otherwise, the foundation of any building in the vicinity of the Monorail system alignment'
- c. Take such other measures as the said administration deems necessary and proper.

(6) Amount payable for damage, loss or injury:

- a.) Where the Monorail system Administration exercises any power conferred on it by or under this Act and in consequence thereof any damage loss or injury is sustained by any person interested in any land, building, street, road or passage, the Monorail system Administration shall be liable to pay to such person for such damage, loss or injury such amount as may be determined by the Competent Authority.
- b.) If the amount determined by the competent Authority under sub-Section (a) of this para 6, is not acceptable to either of the parties, within thirty days to the Tribunal appointed for the purpose. On appeal, the Tribunal after hearing determine the amount to be paid and its determination shall be final and shall not be questioned in any court.
- c.) The Competent Authority or the (appellate authority) while determining the amount under sub-Section (a) or sub-Section (b) of this para 6, as the case may be, shall have due regard to the damage, loss or injury sustained by any person interested in the land, building, street, road or passage by reasons of -
- (i) the removal of trees or standing crops, if any;
  - (ii) the temporary severance of the land, building street, road or passage;
  - (iii) Any injury to any other property whether movable or immovable.

(7) Right to claim for damages:

No claim in respect of any damage, loss or injury alleged to have been caused as a consequence of construction of Monorail system or any other work connected therewith under this Act shall be against the Monorail system Administration unless such claim is made within a period of twelve months from the date of completion of the construction of Monorail system or other work in the area in which such damage, loss or injury is caused.

(8) Tolls/Fares leviable by Monorail system Administration or concessionaire

a. The Monorail system Administration or concessionaire may demand and take in respect of the Monorail system, tolls not exceeding the limits specified from time to time by the Monorail system Administration or concessionaire with the previous sanction of the Government,

b. A list of all the tolls/fares authorized to be levied shall be exhibited in such languages as Monorail system Administration may direct, in conspicuous places at the Monorail system stations.

c. The State Government may authorize MMRDA to fix the fares for the Monorail system and revise the same from time to time as necessary.

(9) Miscellaneous:

1. The operation and maintenance of the Monorail system may be leased or licensed in accordance with the Act or by order of the State Government or terms of the Contract Agreement between MMRDA and Developer.

2. The terms and conditions of this order may on the application of Monorail system Administration, be revoked, amended, extended or varied by a further order upon application. The (State Government) may, in its discretion, either grant or reject the application. If it grants the application, it shall make the further order in the same manner as an order, except that no addition to, or modification of, the rights, powers and authorities asked for in the application, or restriction or condition with respect thereto, shall be made or imposed by the further order without the consent in writing of the Monorail system Administration.

3. All such authorities having jurisdiction along the Monorail system corridor shall extend all the necessary help to the Monorail system Administration for the smooth implementation of the project, as needed from time to time.

By order and in the name of the Governor of Maharashtra,

(Suresh Kakani)

Deputy Secretary to Government of Maharashtra